

Datum van
inontvangstneming

:

13/06/2022

Zaak C-264/22

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

20 april 2022

Verwijzende rechter:

Tribunal da Relação de Lisboa (Portugal)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

5 april 2022

Appellant:

Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions

Geïntimeerde:

Victoria Seguros S.A.

Hoger beroep in gewone en bijzondere procedure (2013)

Zaak nr. 121/17.0TNLSB.L1

Beroepsprocedure – Definitieve beslissing

Verwijzende rechter – Rechter in maritieme zaken Lissabon, Portugal – J2 (gerecht nr. 2)

Appellant: Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions

Geïntimeerde: Victoria Seguros, S.A.

Samenvatting:

1. Aangezien, gelet op de feiten, in casu sprake is van een botsing tussen de regelingen van twee lidstaten van de Europese Unie, wordt het recht dat van toepassing is op de niet-contractuele aansprakelijkheid in burgerlijke zaken (en in handelszaken), die geacht moet worden mede betrekking te hebben op een inbreuk op het leven of op de lichamelijke integriteit, in de eerste plaats bepaald door

artikel 1, lid 1, van de Rome II-verordening [verordening (EG) nr. 864/2007, van 11 juli 2007], die krachtens artikel 8, lid 3, van de grondwet van de Republiek Portugal rechtstreeks van toepassing is in de nationale rechtsorde.

2. Het verzoek om een prejudiciële beslissing dient een tweeledig doel, als instrument dat zowel het gedeelde karakter van de toepassing van het recht van de Europese Unie als de rol van de nationale gerechten, als de gewone rechters op het gebied van het Unierecht, waarborgt, teneinde de rechtsgelijkheid van alle Europese burgers te garanderen.

3. De redelijke twijfel over de uitlegging en toepassing van het regelgevingskader van de Rome II-verordening, dat van fundamenteel belang is voor de definitieve beslechting van het geschil tussen partijen, en met name voor de beoordeling van het voorwerp van het hoger beroep, maakt een prejudiciële verwijzing aan het Hof van Justitie van de Europese Unie noodzakelijk, teneinde verschillen in de uitlegging van het toepasselijke Unierecht te voorkomen.

4. Bijgevolg is besloten een verzoek om een prejudiciële beslissing in te dienen bij het Hof van Justitie van de Europese Unie, met de volgende bewoordingen: Is het toepasselijke recht inzake verjaring van de schadevordering dat van de plaats van het ongeval (het Portugese recht), overeenkomstig artikel 4, lid 1, en artikel 15, onder h), van verordening (EG) nr. 864/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 11 juli 2007, Rome II, of is, in geval van subrogatie in de positie van de benadeelde, het „recht van de gesubrogeerde derde” (het Franse recht) van toepassing, overeenkomstig artikel 19 van die verordening?

*

De rechters van de zevende afdeling van de Tribunal da Relação de Lisboa (rechter in tweede aanleg Lissabon, Portugal) beslissen als volgt:

I. FEITEN

1. Vordering

Het **Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d’Autres Infractions** (Franse garantiefonds voor slachtoffers van terroristische daden en andere strafbare feiten), heeft in een gewone procedure een vordering tot betaling van een geldbedrag ingesteld tegen Victoria Seguros, S.A, waarin het veroordeling vordert van geïntimeerde tot terugbetaling van een bedrag van **229 480,73 EUR** (tweehonderdnegeentwintigduizend vierhonderdtachtig euro en drieënzeventig cent), vermeerderd met vertragingsrente vanaf de datum van betekening van de vordering.

Daartoe heeft appellant aangevoerd dat op 4 augustus 2010 voor het strand van Alvor [(Portugal)] [OMISSIS] een Frans staatsburger is aangevaren door een vaartuig dat werd bestuurd door de eigenaar ervan, [OMISSIS], die tegen

wettelijke aansprakelijkheid was verzekerd bij geïntimeerde. De persoon in kwestie, die aan het zwemmen en snorkelen was in een zone waar uitsluitend mocht worden gebaad en gezwommen en waar varen verboden was, werd geraakt door de schroef van het vaartuig, als gevolg waarvan hij ernstig lichamelijk letsel opliep en diverse medische behandelingen moest ondergaan.

De betrokken zwemmer heeft het Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions, als Frans orgaan dat onder meer de vergoedingen dekt die verschuldigd zijn wegens ongevallen, gedagvaard voor de rechter van eerste aanleg van Lyon (Frankrijk), en vergoeding gevorderd van de schade die hij heeft geleden als gevolg van het ongeval in Portugal waarvan hij het slachtoffer was geworden.

In die gerechtelijke procedure zijn partijen [in die zaak] de betaling van een schadevergoeding van 229 480,73 EUR overeengekomen, die inmiddels door appellant aan de benadeelde is uitgekeerd.

In de onderhavige procedure vordert appellant dan ook dat geïntimeerde wordt veroordeeld tot terugbetaling aan hem van het hierboven vermelde bedrag, waarbij hij betoogt dat op het ongeval en op de verplichting tot schadevergoeding het Portugese recht moet worden toegepast en op de verjaring en de berekening van de termijnen daarvoor het Franse recht, zoals volgt uit artikel 19 van verordening (EG) nr. 864/2007 van 11 juli 2007.

Geïntimeerde heeft in repliek de materiële exceptie van verjaring van het recht opgeworpen, een belangrijk deel van de feiten met betrekking tot het ongeval ontkend en verzocht om afwijzing van de vordering.

Samenvattend bepleit geïntimeerde dus de toepassing van het Portugese recht op onder meer de verjaring, gelet op het bepaalde in artikel 45, lid 1, van de Código Civil (Portugese burgerlijk wetboek), en heeft zij de exceptie opgeworpen op grond van artikel 498, lid 1, van de Código Civil, rekening houdend met het feit dat het recht van appellant op de datum van instelling van de vordering – 29 november 2016 – reeds lang was verjaard, dat wil zeggen dat er meer dan zes jaar waren verstreken sinds de datum waarop het ongeval had plaatsgevonden.

In haar repliek ten gronde erkent zij enkel dat het ongeval zich heeft voorgedaan, alsook het bestaan van de maritieme verzekering die zij met de eigenaar van het betrokken vaartuig had afgesloten, maar niet de specifieke omstandigheden waarin dat ongeval heeft plaatsgevonden, waarbij zij feiten aanvoert die volgens haar de uitsluitende schuld van de zwemmer aantonen, met name het feit dat deze voorbij de boeien die de vaargeul afbakenden en buiten de voor zwemmers bestemde zone aan het zwemmen was, op meer dan 300 meter van de kust en zonder gebruik van een signaalboei; hoe dan ook is geïntimeerde van mening dat het bedrag van de vordering overdreven is.

In zijn memorie van antwoord betwistte appellant de ontvankelijkheid van de exceptie van verjaring en betoogde hij, kort samengevat, dat de verjaringstermijn

noch naar Frans, noch naar Portugees recht was verstreken, ingevolge artikel 498, lid 3, van de Código Civil, dat voorziet in een verjaringstermijn van 10 jaar voor de uitoefening van het recht op terugbetaling, welke termijn pas is ingegaan op het tijdstip waarop de laatste schadevergoeding aan benadeelde is betaald, dat wil zeggen op 7 april 2014, de datum van de laatste betaling die appelland aan de benadeelde heeft gedaan.

*

[OMISSIS] [procedurele formaliteiten]

De procedure is normaal verlopen en er heeft een terechtzitting plaatsgevonden, waarna vonnis is gewezen. Hierbij werd de exceptie van verjaring toegewezen, de vordering afgewezen en geïntimeerde niet tot betaling van de tegen haar ingestelde vordering veroordeeld.

2. Hoger beroep

Het Fonds, dat het niet eens was met dat vonnis, heeft hoger beroep ingesteld; zijn memorie eindigt met de volgende conclusies:

(A) Op de datum van instelling van de vordering was het recht van appelland om het door hem aan benadeelde betaalde bedrag door middel van subrogatie terug te vorderen nog niet verjaard. (B) Het recht van appelland uit hoofde van subrogatie ontstaat pas na de betaling van de schadevergoeding waarvan in dit hoger beroep de terugbetaling wordt gevorderd. (C) Krachtens artikel 19 van verordening (EG) nr. 864/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 11 juli 2007 is in het geval van subrogatie, zoals in casu, het Franse recht van toepassing. (D) Het Franse recht bepaalt dat de verjaringstermijn in geval van subrogatie door het Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions begint te lopen vanaf de datum van de rechterlijke beslissing, die op 20 maart 2014 is gegeven. (E) [De verjaring treedt in] wanneer er 10 jaar zijn verstreken [OMISSIS]. [verwijzing naar de memorie van appelland] (F) Volgens het Franse recht was het recht van appelland op de datum van instelling van de vordering dus niet verjaard. Niettemin, en zonder erkenning van feiten in zijn eigen nadeel, (G) begint de verjaringstermijn, indien wordt aanvaard dat de oplossing die van het Portugees recht is, volgens artikel 498, leden 1 en 2, van de Código Civil pas te lopen vanaf de datum van de betaling(en) van de schadevergoeding aan de benadeelde. Vóór die betaling(en) (H) kan er geen subrogatie plaatsvinden. (I) Vóór de betaling van het bedrag van 229 480,73 EUR kon appelland de vordering niet eens instellen, aangezien subrogatie met betrekking tot toekomstige betalingen, ofwel niet-verschuldigde betalingen, niet mogelijk is. Aldus zou, (J) ingevolge het bepaalde in artikel 498, lid 2, van de [Código Civil], de verjaringstermijn, gerekend vanaf de laatste betaling (7 april 2014), pas verstrijken op 7 april [2017],¹ ruimschoots na de datum van instelling van de vordering en de

¹ Door een typefout wordt de datum van 7 april 2014 vermeld, terwijl zeer waarschijnlijk 7 april 2017 wordt bedoeld, in overeenstemming met hetgeen eerder is uiteengezet.

betekening ervan aan geïntimeerde. **(K)** In dit verband wordt verwezen naar de in punt 51 van voornoemde memorie aangehaalde arresten, en met name naar het harmonisatiearrest van de Supremo Tribunal Administrativo (hoogste bestuursrechter, Portugal) nr. 2/2018 [OMISSIS], dat een voor geïntimeerde ongunstige beslissing oplegt. **(L)** Gelet op een en ander heeft de [OMISSIS] verwijzende rechter, als gevolg van een onjuiste uitlegging en niet-toepassing, inbreuk gemaakt op de in de memorie van appellant en de onderhavige conclusies bedoelde wetgeving. Om die reden **(M)** moet het bestreden vonnis worden vernietigd en moeten de hier uiteengezette conclusies worden aanvaard. Daarenboven was **(N)** het recht van appellant op terugbetaling door geïntimeerde op de datum van instelling van de vordering niet verjaard. **(O)** In het licht van de bewezen en niet-bewezen feiten moet geïntimeerde worden veroordeeld tot betaling van het gevorderde bedrag, vermeerderd met de overeenkomstige vertragingsrente, in overeenstemming met hetgeen in het verzoekschrift is gevorderd. Conform het recht moet de bestreden beslissing worden ingetrokken, in lijn met de hier aangevoerde argumenten.

In haar memorie van antwoord op het hoger beroep verwerpt geïntimeerde de argumenten van appellant, herhaalt zij dat het gevorderde recht is verjaard en betoogt zij, kort samengevat, dat de beslissing waarbij zij van aansprakelijkheid is vrijgesproken gegrond was en moet worden bevestigd.

*

Het hoger beroep is ontvankelijk verklaard, met devolutieve werking.

[OMISSIS] [procedurele formaliteiten]

3. Voorwerp van het hoger beroep

De draagwijdte van het beroep wordt afgebakend door de conclusie van appellant, en er moet uitspraak worden gedaan op de daarin gestelde vragen [OMISSIS]. [procedurele formaliteiten]

Na analyse van de vorderingen van appellant **zal moeten worden beslist of in de situatie in kwestie het Franse recht van toepassing is, volgens hetwelk de verjaringstermijn van het gevorderde recht niet is verstreken, dan wel of subsidiair, indien wordt besloten het Portugese recht toe te passen, dit recht evenmin is verjaard, gelet op de datum van de laatste betaling aan benadeelde.**

Dit is een doorslaggevend element, dat vragen oproept over de volgende in het hoger beroep aan de orde gestelde aspecten:

- Het nationale recht dat van toepassing is volgens verordening (EG) nr. 864/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 11 juli 2007, Rome II, die niet-contractuele verbintenissen tussen burgers van

de lidstaten regelt, en de collisieregels van artikel 45 van de Código Civil.

- De uitlegging en toepassing van artikel 4, lid 1, en artikel 15, onder h); de positie van appellant als partij die is gesubrogeerd in de positie van benadeelde en de werkingssfeer van artikel 19 van de Rome II-verordening; de lex loci damni als algemene regel, en de specifieke regel van de in de positie van de benadeelde gesubrogeerde partij.
- De objectieve en subjectieve werkingssfeer van de toepassing van artikel 498, lid 2, van de Código Civil; de juridische aard van het gevorderde recht in verband met de figuur van subrogatie, of met de figuur van regres; uitlegging van de bepaling in de rechtsleer en in de rechtspraak; de dies a quo van de verjaringstermijn voor gesplitste geldelijke schadevergoeding.

II. MOTIVERING

A. Feiten

Volgens de verwijzende rechter zijn de hiernavolgende feiten bewezen:

(1) Op 4 augustus 2010 heeft omstreeks 17.30 uur voor het strand van Alvor (Algarve, Portugal) een ongeval plaatsgevonden tussen het vaartuig [OMISSIS] dat werd bestuurd door de eigenaar ervan, [OMISSIS], en de zwemmer [OMISSIS], een Frans staatsburger [OMISSIS] [verwijzing naar het dossier]. (2) Terwijl voornoemd vaartuig in de zone van het strand van Alvor [OMISSIS] voer, raakte de schroef van het vaartuig voornoemde zwemmer, (3) [...] die daar op dat moment zwom, uitgerust met duikbril, snorkel en zwemvliezen. (4) De aanvaring vond plaats op circa 250 meter ten oosten van de kustlijn, op circa 120/140 meter van het vasteland en aan het wateroppervlak; (5) [...] in een zone waar een vaarverbod gold (6) [...] en die exclusief was bestemd om in te baden en te zwemmen. (7) [OMISSIS] (8) Het vaartuig had geen navigatieapparatuur (zoals GPS of radar) aan boord. (9) Als direct gevolg van het contact van de schroef met het lichaam van de zwemmer heeft deze [OMISSIS] [gedetailleerde beschrijving van het lichamelijk letsel] opgelopen. (10) [OMISSIS] [OMISSIS]; (12) Onmiddellijk na het ongeval werd hij overgebracht naar het Hospital do Barlavento Algarvio [(het ziekenhuis van het naastgelegen Portimão)]. (13) Vervolgens werd hij per helikopter overgebracht naar het Hospital de São José in Lissabon, waar hij werd geopereerd en van 4 tot 9 augustus 2010 verbleef [OMISSIS] [verwijzing naar het dossier]. (14) Op 9 augustus 2010 werd hij per vliegtuig naar Frankrijk overgebracht, waar hij tot 7 september 2010 in een ziekenhuis verbleef [OMISSIS] [OMISSIS]. (15) Ook onderging hij daar verschillende chirurgische ingrepen [OMISSIS] [OMISSIS]. (16) Tussen 7 september en 11 november 2010 verbleef het slachtoffer in revalidatiekliniek Val Rosay [(Lyon)]; van 16 tot 19 juni 2011 verbleef hij, nog steeds als gevolg

van het beschreven ongeval, in de Clinique du Parc [(Lyon)], alwaar hij werd geopereerd [OMISSIS]; [beschrijving van de chirurgische ingrepen]. (17) Van 4 augustus tot en met 11 november 2010, van 16 tot en met 19 juni 2011 en op 14 februari 2012 was hij volledig arbeidsongeschikt [OMISSIS] [verwijzing naar het dossier]. (18) Van 12 november 2010 tot en met 2 januari 2011 was hij voor 60 % arbeidsongeschikt (19) en van 3 januari tot en met 15 juni 2011, van 20 juni 2011 tot en met 13 februari 2012 en van 15 februari tot en met 28 december 2012 was hij voor 50 % arbeidsongeschikt. (20) Naar aanleiding van het hierboven beschreven ongeval heeft het slachtoffer [OMISSIS] [vermelding van het adres van het slachtoffer] een verzoek om schadevergoeding ingediend bij appellant [het garantiefonds]), de Franse entiteit die in eerste instantie verantwoordelijk is voor de toekenning van schadevergoeding aan slachtoffers van ongevallen [OMISSIS] [verwijzing naar het dossier]. (21) [...] De procedure werd behandeld door de rechter van eerste aanleg van Lyon [OMISSIS] [OMISSIS]. (22) In die gerechtelijke procedure zijn het slachtoffer en de appellant een schadevergoeding van in totaal 229 480,73 EUR overeengekomen [OMISSIS] [OMISSIS]. (23) In bedoelde overeenkomst, die op 3 maart 2014 is ondertekend en op 20 maart 2014 door de rechter is goedgekeurd, zijn die partijen overeengekomen dat de gevolgen van het ongeval zouden worden bepaald op basis van het medisch verslag dat was opgesteld door de deskundige [OMISSIS] [OMISSIS] [vermelding van de deskundige]. (24) De schadevergoeding is vastgesteld ter vergoeding van alle schade die het gevolg was van het ongeval in kwestie en komt overeen met de som van de volgende posten: [OMISSIS] [verwijzing naar het dossier]: – Diverse kosten 2 028,78 EUR. – Persoonlijke hulp bij herstel, op basis van een kostprijs van 13,00 EUR per uur, 10 640,50 EUR. – Kosten van een aangepast voertuig: 5 826,11 EUR. – Levenslange persoonlijke ondersteuning 76 153,24 EUR. – Totaal tijdelijk ongemak, op basis van een kostprijs van 25,00 EUR per uur, 2 415,00 EUR. – Gedeeltelijk tijdelijk ongemak 60 %, 717,60 EUR. – Gedeeltelijk tijdelijk ongemak 50 %, 8 199,50 EUR; – Morele schade: 22 000,00 EUR. – Tijdelijke esthetische schade: 3 000,00 EUR. – Blijvende functiestoornis (45 %): 76 500,00 EUR. – Blijvende esthetische schade: 7 000,00 EUR. – Verlies van levenskwaliteit 15 000,00 EUR. (25) Appellant heeft het slachtoffer [OMISSIS] een vergoeding voor de geleden schade ten belope van het reeds vermelde totaalbedrag van 229 480,73 EUR uitgekeerd, in de vorm van cheques, op respectievelijk 15 februari 2013 (10 000,00 EUR) en 7 april 2014 (219 480,73 EUR), [OMISSIS] [verwijzing naar het dossier]. (26) Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing is ingediend op 28 november 2016 en is op 12 december 2016 toegezonden aan geïntimeerde [OMISSIS] [OMISSIS]. (27) De eigenaar [OMISSIS] heeft met geïntimeerde een maritieme verzekeringsovereenkomst voor „pleziervaartuigen” gesloten, waarvan het verzekerde voorwerp het geïdentificeerde vaartuig [OMISSIS] is en die de dekking van de wettelijke aansprakelijkheid omvat, met een verzekerd kapitaal van 250 000,00 EUR [OMISSIS] [vermelding van de polis]. (28) Op de door de gemachtigde van geïntimeerde op 31 juli 2014 ingediende vordering heeft appellant op 12 augustus 2014 geantwoord, waarbij hij zich tegen de vordering heeft verzet en, naast de verjaring, heeft aangevoerd dat het ongeval uitsluitend

was te wijten aan de schuld van de benadeelde zwemmer [OMISSIS] [verwijzing naar het dossier]. (29) De strafprocedure die op verzoek van het openbaar ministerie naar aanleiding van het ongeval was ingeleid, is op 28 november 2012 door de Juiz de Instrução Criminal (onderzoeksrechter Portimão, Portugal) afgesloten [OMISSIS] [OMISSIS]. (30) [...] Na het verzoek tot opening van het strafrechtelijk onderzoek heeft deze rechter, op grond van het verstrijken van de termijn voor de uitoefening van het recht om een vordering in te stellen en de daaruit voortvloeiende onbevoegdheid van het openbaar ministerie om de strafvordering door te zetten, de strafprocedure tegen de verdachte [OMISSIS] geseponeerd en doorhaling van de zaak gelast, welke beslissing op 3 december 2012 is meegedeeld [OMISSIS] [OMISSIS]. (31) Aan die procedure is het nummer 37/10.1MAPTM toegekend, en het openbaar ministerie beschuldigde de verdachte van het roekeloos toebrengen van letsel (32) [...] in de tenlastelegging van 30 mei 2012. (33) De dag na het ongeval heeft [OMISSIS] [de verzekerde] de maritieme politie van Portimão een schriftelijk, op 5 augustus 2010 gedateerd en door hem ondertekend verslag over het ongeval overhandigd, volgens hetwelk, inzonderheid, de verzekerde het ongeval niet had kunnen voorkomen, omdat de Franse zwemmer zich niet alleen onder het wateroppervlak bevond, maar ook in een zone die was verboden voor zwemmers en exclusief was bestemd voor gebruik door vaartuigen [OMISSIS] [OMISSIS]. (34) Na het ongeval heeft geïntimeerde verzocht om tussenkomst van de onderneming „Peritotal – Sociedade de Peritagens e Avaliações, S.A.”, waarvan de deskundige [OMISSIS] een gedocumenteerd rapport heeft opgesteld [OMISSIS] [verwijzing naar het dossier en vermelding van de getuige]. (35) In het kader van de uitoefening van zijn taken heeft voornoemde deskundige een reeks onderzoeken verricht, die zijn geïdentificeerd in het door hem overgelegde rapport, waarin ook de schriftelijke verklaring van de getuige [OMISSIS] van 10 januari 2011 [OMISSIS] [verwijzing naar het dossier en vermelding van de getuige] is opgenomen. (36) Later, op 31 januari 2011, heeft dezelfde deskundige de schriftelijke verklaring van de getuige [OMISSIS] opgenomen [verwijzing naar het dossier en de vermelding van de getuige]. (37) Volgens diezelfde deskundige „is aangetoond” dat de Franse zwemmer zich op het moment van het ongeval voorbij de boeien bevond die de vaargeul afbakenden, dat het ongeval plaatsvond toen de zwemmer buiten de normale voor zwemmers bestemde zone zwom, dat wil zeggen buiten de zone voor zwemmers op een plek die ver (meer dan 300 meter) van de kust lag en waar het vaartuig mocht varen. (38) Ook vermeldde de deskundige dat de Franse zwemmer op het moment van het ongeval een duikbril (duikmasker), een snorkel en zwemvliezen droeg en geen signaalboei gebruikte [OMISSIS]. (39) [OMISSIS] [weergave van een schriftelijke verklaring van een getuige met enkele details over het ongeval]

Niet bewezen is dat: **I.** Voornoemde Franse zwemmer, die aan het snorkelen was, pas zichtbaar werd toen hij boven water kwam en geen waarschuwingssignalen had afgegeven voordat het ongeval in kwestie plaatsvond. **II.** De verzekerde onmiddellijk na het ongeval [OMISSIS] alle mogelijke hulp aan de Franse zwemmer heeft geboden. **III.** De aanvaring zich voordeed toen vorengenoemd vaartuig [OMISSIS] zeer ver van de kust voer, in een zone die uitsluitend was

bestemd voor het verkeer van vaartuigen. **IV.** De Franse zwemmer zich op het moment van de aanvaring voorbij de boeien die de vaargeul afbakenden bevond. **V.** De aanvaring zich voordeed toen voornoemde zwemmer buiten de normale voor zwemmers bestemde zone zwom, dat wil zeggen in een zone ver (meer dan 300 meter) van de kust (het strand), **VI.** [...] waar dat vaartuig zonder beperkingen kon varen.

B. Ten gronde

1. Synopsis van het geding

Na het ongeval voor het strand van Alvor op 4 augustus 2010 waarbij een zwemmer, een Frans staatsburger, en een door geïntimeerde verzekerd Portugees vaartuig waren betrokken, heeft appellant, een daartoe door het Franse recht erkende entiteit, het slachtoffer het bedrag van in totaal 229 480,73 EUR uitgekeerd als vergoeding voor de ten gevolge van het ongeval geleden schade.

Appellant, volgens wie het ongeval uitsluitend te wijten was aan de schuld van de bestuurder en eigenaar van het vaartuig, heeft thans geïntimeerde civielrechtelijk aansprakelijk gesteld wegens onrechtmatige daad van de verzekerde, en terugbetaling gevorderd van het bedrag dat hij aan het slachtoffer heeft uitgekeerd overeenkomstig het Franse recht, dat volgens hem van toepassing is ingevolge artikel 19 van verordening (EG) nr. 864/2007 van het Europees Parlement en van de Raad van 11 juli 2007, Rome II.

Geïntimeerde erkent weliswaar dat het ongeval in kwestie heeft plaatsgevonden en dat er een maritieme verzekering was afgesloten met de eigenaar van het vaartuig, maar heeft zich van meet af aan² verzet tegen de door appellant ingestelde betalingsvordering op grond dat het recht op subrogatie volgens artikel 498, lid 1, van de Portugese Código Civil, dat ingevolge artikel 45 van de Código Civil van toepassing is op de hier aan de orde zijnde situatie, was verjaard.

Ofschoon hij zich niet kan vinden in de toepassing van het Portugese recht, heeft appellant gerepliceerd dat, gelet op artikel 4[9]8, lid 3, van de Código Civil, ook de verjaringstermijn vanaf de datum van de laatste betaling aan benadeelde niet is verstreken.

In het vonnis heeft de behandelende rechter op basis van de bewezen geachte feiten geoordeeld dat de door appellant in die procedure op grond van artikel 498, lid 1, van de Portugese Código Civil opgeworpen exceptie van verjaring van het recht moest worden toegewezen, en heeft hij geïntimeerde vrijgesproken.

In het hoger beroep is de toegewezen exceptie aan de orde, die tot het vervallen van het gevorderde recht leidt en waarvan de feitelijke omstandigheden niet

² Voor zover hier van belang, is de opgeworpen exceptie van onbevoegdheid van de burgerlijke rechter toegewezen en is de zerechter bevoegd verklaard om kennis te nemen van de zaak.

worden betwist, waardoor de vordering van appellant zich dus toespitst tot de gestelde onjuiste rechtsopvatting waarvan in het vonnis blijkt wordt gegeven.

2. Toepasselijk nationaal recht

De situatie waarover de nationale rechters zich buigen heeft een grensoverschrijdend karakter en is gebaseerd op een complexe rechtsvordering, die verband houdt met de wettelijke aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad; Portugal is de plaats van het ongeval, van het vaartuig en van de eigenaar die aansprakelijk wordt gesteld; het slachtoffer heeft de Franse nationaliteit en woont in Frankrijk; appellant is een entiteit naar Frans recht die een vordering heeft ingesteld tegen de verzekeraar van de eigenaar van het vaartuig, en is gesubrogeerd in de positie van de benadeelde, die hij heeft vergoed voor de geleden schade.

In zijn onderzoek van deze prelabelle vraag heeft de verwijzende rechter, kort gezegd, geconcludeerd dat het Portugese recht van toepassing is op de beslechting van het geschil, met name gelet op de aard van het door appellant gevorderde recht en van de verjaringsregels. Op grond van het Portugese recht heeft de verwijzende rechter geoordeeld dat vast stond dat het gevorderde recht was verjaard, aangezien er vanaf de datum van het ongeval meer dan drie jaar waren verstreken, zoals bepaald in artikel 498, lid 1, van de Código Civil, en dat appellant, aangezien hij is gesubrogeerd in het recht van benadeelde op vergoeding van de geleden schade, zich niet kan beroepen op de nieuwe verjaringstermijn voor het regresrecht van de verzekeraar, zoals bedoeld in lid 2; voorts heeft de verwijzende rechter geoordeeld dat appellant zich niet in zijn eigen voordeel kan beroepen op de langere verjaringstermijn van de strafprocedure naar aanleiding van de onrechtmatige daad, waarin lid 3 van die bepaling voorziet, aangezien benadeelde geen strafprocedure heeft gestart en ook geen afzonderlijke civiele vordering heeft ingesteld.

Appellant, die niet betwist dat hij tegen geïntimeerde, de verzekeraar van het vaartuig, procedeert als partij die in het recht van benadeelde is gesubrogeerd, betoogt daarentegen dat in de situatie in kwestie het Franse recht van toepassing is, waarvoor hij zich beroept op artikel 19 van de Rome II-verordening.

Appellant betoogt derhalve dat volgens het Franse recht, met name artikel 706.11 van de Code de procédure pénale (Franse wetboek van strafvordering), artikel L-422.1 van de Code des Assurances (wetboek verzekeringen) en artikel 2270 van de Code civil (Franse burgerlijk wetboek), de verjaringstermijn voor de uitoefening van het recht op terugbetaling van de aan benadeelde betaalde schadevergoeding niet is verstreken en het vonnis daarom moet worden vernietigd.

Quid juris?

Aangezien, gelet op de feiten in deze zaak, sprake is van een botsing tussen de regelingen van twee lidstaten van de Europese Unie impliceren, wordt het recht

dat van toepassing is op de niet-contractuele aansprakelijkheid in burgerlijke zaken (en in handelszaken), die geacht moet worden mede betrekking te hebben op een inbreuk op het leven of op de lichamelijke integriteit, in de eerste plaats bepaald door artikel 1, lid 1, van de Rome II-verordening [verordening (EG) nr. 864/2007 van 11 juli 2007]³, die krachtens artikel 8, lid 3, van de grondwet van de Republiek Portugal rechtstreeks van toepassing is in de nationale rechtsorde.

De oplossing van het Portugese nationale collisierecht is in beginsel niet van toepassing op collisieregels van supranationale aard.

Hoewel wordt erkend dat er, ten aanzien van prealabele vragen in het internationaal privaatrecht, in de rechtsleer sprake is van enige discussie, bijvoorbeeld over de vraag of de Rome II-verordening al dan niet een ondergeschikt verband oplegt, ten detrimente van het autonome verband via het collisierecht van de *lex fori*, is dit niet relevant voor de beslissing in de onderhavige zaak.⁴

De in artikel 14 van de Rome II-verordening neergelegde vrijheid van rechtskeuze is ook in casu niet mogelijk, aangezien ingevolge artikel 4, leden 1, 2 en 3, van die verordening en artikel 45, lid 1, van de Portugese Código Civil, gegeven het feit dat de onrechtmatige daad/het ongeval heeft plaatsgevonden op Portugees grondgebied, het Portugese recht moet worden toegepast.

Het geschil kan evenmin worden beslecht door toepassing van de oplossing van het „meest gunstige recht”, daar het hier duidelijk niet gaat om een rechtstreekse vordering van de door het ongeval benadeelde tegen de verzekeraar zoals bedoeld in artikel 18 van de verordening, die moet worden gerechtvaardigd door de uitlegging van het recht dat van toepassing is op het overwicht van het systematische element van de bescherming van de benadeelde, dat wil zeggen het beginsel van het recht dat het gunstigst is voor haar bescherming tegen de verzekeraar.⁵

Zoals Moutinho de Almeida uiteenzet in een commentaar op de Rome II-verordening, zijn de „vormen van tenietgaan van verbintenissen de uitvoering ervan en compensatie door de aansprakelijke persoon of diens overlijden; met betrekking tot de verjaring en het verval moet worden opgemerkt dat het beginsel van het meest gunstige recht niet van toepassing is”.

Ten slotte voorziet het Portugese recht in bescherming van de gesubrogeerde partij en aanvaardt geïntimeerde dat appellant een materieel procesbelang heeft bij het verzoek om terugbetaling van het aan de benadeelde betaalde bedrag wegens

³ Ervan uitgaande bovendien dat er geen ander internationaal verdrag ter zake van de materie in kwestie bestaat waarbij Frankrijk of Portugal partij is.

⁴ [OMISSIS].

⁵ [OMISSIS].

het ongeval voor het strand van Alvor, dat zou hebben plaatsgevonden als gevolg van de uitsluitende schuld van de eigenaar en bemanning van het betrokken en door geïntimeerde verzekerde vaartuig.

Het verzet van geïntimeerde is enkel gebaseerd op de verjaringstermijn van het recht op schadevergoeding volgens het Portugese recht.

Wat niet-contractuele verbintenissen die voortvloeien uit aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad of uit risicoaansprakelijkheid betreft, bepaalt artikel 4, lid 1, van de Rome II-verordening evenwel dat, als algemene regel, het toepasselijke recht het recht is van het land waar de schade zich voordoet.

In artikel 15 wordt, in verband met de werkingssfeer van het toepasselijke recht, bepaald dat *„de wijze van tenietgaan van de verbintenis, alsmede de verjaring en het verval, waaronder begrepen de aanvang, de stuiting, en de schorsing van de verjarings- of vervaltermijn”* onder die werkingssfeer valt.

Omdat het ongeval dat aanleiding heeft gegeven tot de vordering heeft plaatsgevonden in Portugal, vereist deze bepaling dat het Portugese recht wordt toegepast op de situatie in kwestie, met name ten aanzien van de litigieuze verjaringstermijn van het door appellant gevorderde recht.

Tegelijkertijd bepaalt artikel 19 van de Rome II-verordening, met als opschrift „subrogatie”: *„In het geval dat een persoon (,de schuldeiser’) een niet-contractuele vordering heeft jegens een andere persoon (,de schuldenaar’) en een derde verplicht is de schuldeiser te voldoen of de schuldeiser reeds heeft voldaan, bepaalt het recht dat op de verplichting van de derde jegens de schuldeiser van toepassing is, of en in welke mate de derde tegen de schuldenaar de rechten kan uitoefenen die de schuldeiser jegens de schuldenaar heeft overeenkomstig het recht dat op hun betrekkingen van toepassing is”*.

Na de uiteenzetting van de feiten van het probleem, rijst de vraag of artikel 19 van de Rome II-verordening tot doel heeft om de derde die de benadeelde heeft betaald de voorzienbaarheid van de toepassing van het recht dat de (interne) verhouding tussen de subrogant en gesubrogeerde beheerst te garanderen, en in hoeverre die derde het recht kan uitoefenen jegens de schuldenaar en aansprakelijke partij in de niet-contractuele verhouding uit onrechtmatige daad of risicoaansprakelijkheid, dat wil zeggen of het recht van de „derde” de toepasselijkheid ervan beperkt tot de vaststelling van de voorwaarden voor de uitoefening van subrogatie, dan wel of het recht van de in de positie van de benadeelde gesubrogeerde derde ook van toepassing zal zijn op de regels inzake de verjaring van het recht, zoals ingeroepen door de verzekeraar van de partij die de schade heeft veroorzaakt, die op dit gebied prevaleren boven de bepaling van artikel 15, onder h), en artikel 4, lid 1, van de Rome II-verordening.

Met andere woorden: nagegaan moet worden of artikel 19 van de Rome II-verordening aldus moet worden uitgelegd dat wanneer het recht op schadevergoeding wegens onrechtmatige daad is uitgeoefend door degene die in

de positie van de benadeelde is gesubrogeerd, in casu de appellant, het nationale recht van die derde, die geen rol speelde binnen de niet-contractuele verhouding, in casu het Franse recht, van toepassing is, dan wel of die bepaling alleen betrekking heeft op de grondslag van en de voorwaarden voor de subrogatie, waarbij de bepalingen van artikel 15, onder h), en, noodzakelijkerwijs, artikel 4, lid 1, van deze verordening van toepassing blijven wat de regeling van de verjaringstermijn betreft, aangezien het in dit geval niet alleen gaat om de verhouding tussen de „derde” en de schuldeiser, maar ook om de materiële grenzen van de uitoefening van het recht op schadevergoeding van de benadeelde in de niet-contractuele relatie.

Gelet op redelijke twijfel over de uitlegging en de toepassing van het regelgevingskader van de Rome II-verordening, dat van fundamenteel belang is voor de definitieve beslechting van het geschil tussen partijen en met name voor de beoordeling van het voorwerp van het hoger beroep, dient het Hof van Justitie van de Europese Unie een verzoek om een prejudiciële beslissing te worden voorgelegd teneinde verschillen in de uitlegging van het toepasselijke Unierecht te voorkomen.

3. Verzoek om een prejudiciële beslissing

Overeenkomstig artikel 65, onder b), van het Verdrag van Lissabon stelt de Gemeenschap op het gebied van justitiële samenwerking in burgerlijke zaken maatregelen vast die grensoverschrijdende gevolgen hebben, met name om de verenigbaarheid van in de lidstaten geldende regels voor collisie en jurisdictiegeschillen te bevorderen.

Het verzoek om een prejudiciële beslissing dient een tweeledig doel, als instrument dat zowel het gedeelde karakter van de toepassing van het recht van de Europese Unie als de rol van de nationale gerechten, als gewone rechters op het gebied van het Unierecht, waarborgt, teneinde de rechtsgelijkheid van alle Europese burgers te garanderen.⁶

In dit verband is het van belang om te wijzen op de bepalingen van het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie ter zake.

Overeenkomstig artikel 19, lid 3, onder b), van het Verdrag van Lissabon doet het Hof van Justitie van de Europese Unie uitspraak doet [OMISSIS] [weergave van het artikel in kwestie].

En overeenkomstig artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie „[is] [h]et Hof van Justitie van de Europese Unie [...] bevoegd, bij wijze van prejudiciële beslissing, een uitspraak te doen: [...] [b)] over de geldigheid en de uitlegging van de handelingen van de instellingen, de organen of

⁶ [OMISSIS].

de instanties van de Unie” en „[kan], indien een vraag te dien aanzien wordt opgeworpen voor een rechterlijke instantie van een der lidstaten, [...] deze instantie, indien zij een beslissing op dit punt noodzakelijk acht voor het wijzen van haar vonnis, het Hof van Justitie verzoeken over deze vraag een uitspraak te doen”.

In casu is de vraag aan de orde of het Franse nationale recht of het Portugese nationale recht moet worden toegepast op de (berekening van de) verjaringstermijn van het recht op schadevergoeding uit hoofde van wettelijke aansprakelijkheid uit een onrechtmatige daad die zich in Portugal heeft voorgedaan, waarbij het slachtoffer en de gesubrogeerde partij die een vordering tegen de verzekeraar heeft ingesteld, de Franse nationaliteit hebben.

In het op 5 november 2004 door de Europese Raad goedgekeurde Haagse Programma wordt opgeroepen om voortvarend verder te werken aan het conflictenrecht inzake niet-contractuele verbintenissen (Rome II).

In de specifieke situatie zoals die aan de Portugese rechter is voorgelegd, bestaat er onenigheid over de uitlegging van artikel 19, gelezen in samenhang met artikel 4, lid 1, en artikel 15, onder h), van de Rome II-verordening, die bepalend is voor de toepassing van het Portugese recht dan wel het Franse recht wat de regels inzake de verjaring van het recht en de wijze van berekening van de termijn betreft, met verschillende oplossingen voor het geding ten gevolge.

Bovendien wordt na raadpleging van de nationale rechtspraak en de rechtspraak van het Hof van Justitie geoordeeld dat de complexiteit van het onderzoek van de litigieuze vraag niet in de weg staat aan de opgeworpen vraag en dat de uitlegging van die regels van de Rome II-verordening nog steeds moeilijkheden met zich meebrengt.

Bijgevolg is de noodzaak van een prejudiciële verwijzing in casu gerechtvaardigd.

Samenvatting van de fundamentele feiten van het geding:

- In Portugal heeft een ongeval plaatsgevonden tussen een zwemmer met de Franse nationaliteit en een Portugees pleziervaartuig.
- De zwemmer, die de door het ongeval benadeelde is, heeft bij een Franse rechter een vordering ingesteld tegen een entiteit naar Franse recht die daartoe is opgericht, en is vergoed voor de schade die hij als gevolg van het ongeval heeft geleden.
- De Franse entiteit heeft in de onderhavige zaak een vordering tot terugbetaling van het uitgekeerde bedrag ingesteld tegen de verzekeraar van het vaartuig, onder inroeping van haar subrogatie in de positie van het slachtoffer.

- De verzekeraar aanvaardt dat de gesubrogeerde partij procesbelang heeft, maar beroept zich op de verjaring van het recht op schadevergoeding krachtens het Portugese recht.

Aan het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt de volgende vraag voorgelegd:

Is het toepasselijke recht inzake verjaring van de schadevordering dat van de plaats van het ongeval (het Portugese recht), overeenkomstig artikel 4, lid 1, en artikel 15, onder h), van verordening (EG) nr. 864/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 11 juli 2007, Rome II, of is, aangezien de eiser bij wege van subrogatie in de positie van de benadeelde is getreden, het „recht van de gesubrogeerde derde” (het Franse recht) van toepassing, overeenkomstig artikel 19 van die verordening?

III. BESLUIT

Gelet op een en ander besluiten de magistraten van deze rechterlijke instantie:

- a) De beslissing ten gronde in het hoger beroep op te schorten.
- b) Het Hof van Justitie van de Europese Unie de volgende prejudiciële vraag voor te leggen: Is het toepasselijke recht inzake verjaring van de schadevordering het recht van de plaats van het ongeval (het Portugese recht), overeenkomstig artikel 4, lid 1, en artikel 15, onder h), van verordening (EG) nr. 864/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 11 juli 2007, Rome II, of is, in geval van subrogatie in de positie van de benadeelde, het „recht van de gesubrogeerde derde” (het Franse recht) van toepassing, overeenkomstig artikel 19 van die verordening?

De behandeling van de zaak wordt geschorst in afwachting van de prejudiciële beslissing van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Het verzoek om een prejudiciële beslissing moet worden behandeld overeenkomstig de aanbevelingen aan de nationale rechterlijke instanties over het aanhangig maken van prejudiciële procedures. Nadat de ontvangst van het verzoek om een prejudiciële beslissing is bevestigd, zal de griffie op kwartaalbasis verzoeken om informatie omtrent de stand van zaken bij de behandeling ervan.

Er zijn geen kosten verschuldigd.

Lissabon, 5 april 2022